

Werk in uitvoering

Het dichtschuiven van het
Van Limburg Stirumkanaal
(foto: C. Buys).

Regeneratie duinwaterwinkanaal

Het zg. Van Limburg Stirumkanaal ligt in het zuidwestelijke deel van de Amsterdamse Waterleidingduinen (fig. 1). In deze duinen ligt de oorsprong van de openbare drinkwatervoorziening in Nederland. In 1851 werd hier gestart met het graven van "het Oranjewater". Van hieruit werd het zuivere duinwater in de richting van Amsterdam verpompt. Om voldoende water te kunnen aanvoeren werd een steeds uitgebreider stelsel met winkanalen gegraven. Zo werd ook het Van Limburg Stirumkanaal aan dit kanalenstelsel toegevoegd. Het kanaal is in twee perioden gegraven; het noordelijk deel tussen 1883 en 1887 en het zuidelijk deel tussen 1912 en 1914. Jarenlang werd er veel meer water aan het duin onttrokken dan dat er via nuttige neerslag bij kwam. De gevolgen hiervan zijn genoegzaam bekend. Vochtige duinvalleien verdroogden en verdwenen uit het grootste deel van onze vastelandsduinen. Kunstmatige infiltratie met rivierwater heeft slechts op beperkte schaal geleid tot het herstel van vochtige duinvalleienvegetatie. Door het jarenlang vastleggen van

verstuingen en een rigide zeereepbeheer konden bovendien geen nieuwe jonge vochtige duinvalleien ontstaan.

Van 1988 tot en met 1992 heeft Gemeentewaterleidingen een uitgebreid oecohydrologisch onderzoek uitgevoerd gericht op een optimale integratie van waterwinning en natuurbeheer in het Zuidhollandse deel van de Amsterdamse Waterleidingduinen. Na gedegen onderzoek met tal van scenario's viel op 4 maart 1994 het bestuurlijk besluit om de winning in het Van Limburg Stirumkanaal te beëindigen. Het noordelijk deel van het kanaal blijft behouden als noodvoorraad. Het zuidelijk deel van het kanaal kon worden heringericht. Uit de inventarisatie bleek dat bij het graven van het kanaal het zand gestort was in de naastliggende valleien. Zeker 19 ha valleibodem ligt bedekt met circa 1 meter zand. Ondanks dat de grondwaterstand bij beëindiging van de waterwinning in de directe omgeving van het kanaal circa 2 meter gaat stijgen, zouden er toch nauwelijks vochtige valleien ontstaan. Door de volgestorte valleien uit

te graven kan dit wel plaatsvinden. Herstel van de geomorfologie van het terrein is dan ook in een herinrichtingsplan vastgesteld.

De uitvoering van het project vond plaats in januari en februari 1995. Allereerst is het kanaal leeggevoerd en is het te vergraven terrein van vegetatie (met name dicht duindoornstruweel) ontdaan. De asfaltweg langs het kanaal is daarna geheel verwijderd. Vervolgens is de humeuze bovengrond van de zandstorten gebruikt om het kanaal te dempen. Al het humeuze materiaal komt onder de toekomstige grondwaterstand. De nalevering van voedingsstoffen zal beperkt zijn, omdat alleen oppervlakkige laterale kwel verwacht wordt. Het schone duinzand uit de zandstorten is gebruikt om het nieuwe reliëf gestalte te geven. In totaal wordt circa 200.000 m³ zand verplaatst om nieuwe duinruggen en duinvalleien gestalte te geven. Sinds 1 maart, na beëindiging van de herinrichting, krijgt de natuur vrij spel, de grondwaterstand kan gaan stijgen en de wind kan de valleien en parabool-

Het duinlandschap is in hoofdlijnen hersteld, de natuur kan verder vorm gaan geven
(foto: C. Buys).

duinen verder vorm geven. Het zal geruime tijd duren voordat de gewenste vegetatieontwikkeling met mogelijk soorten als Teer guichelheil (*Anagallis tenella*), Parnassia (*Parnassia palustris*), Knopbies (*Schoenus nigricans*) en Moeraswespenorchis (*Epipactis palustris*) op gang komt.

Het gehele project is begroot op ruim 1 miljoen gulden. Hiervan wordt door de gemeente Amsterdam de helft gefinancierd en wordt de andere helft bijgedragen door de provincies Noord- en Zuid-Holland. Dit project is hiermee het grootste regeneratieproject in de Nederlandse vastelandsduinen. Misschien had J.P. Thijsse zo iets wel in gedachten toen hij in 'Onze Duinen' schreef:

"Doordat in den loop der eeuwen zoo ontzettend veel is verloren gegaan en bedorven heeft thans iedere vierkante meter duin bijzondere waarde. Juist nu, na die diepe vernedering die wij hebben ondergaan heeft een snel en roemvol herstel van de geteisterde duinen groote betekenis. De moeite daaraan besteed is een vreugde en de kosten mag men niet eens een offer noemen".

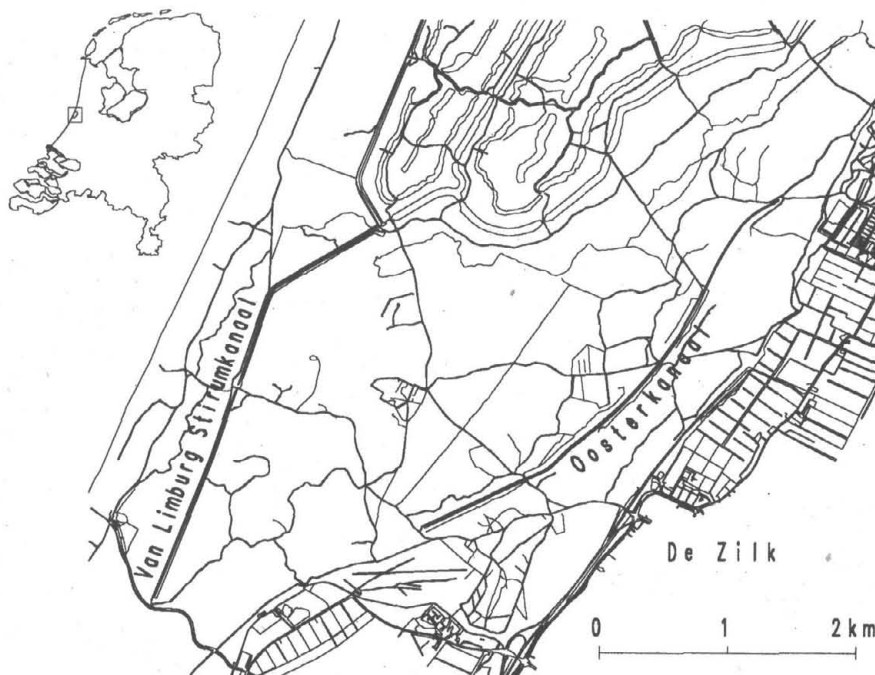

Fig. 1. De ligging van het Van Limburg Stirumkanaal in de Amsterdamse Waterleidingduinen (tekening: A. Sierveld).

Ir. L.H.W.T. Geelen
Drs. E.F.H.M. Cousin
Ing. C.E. Schoon
Gemeentewaterleidingen Amsterdam
Vogelenzangseweg 21
2114 BA Vogelenzang